

# การพยาบาลพื้นฐาน

สุภาณี เสนาดีสัย  
วรรณภา ประไพพาณิชย์  
บรรณาธิการ



10045138

ห้องสมุด วพบ. สุรินทร์

# สารบัญรายละเอียด

	หน้า
	(ก)
<b>บทที่ 1</b>	<b>1</b>
คำนำ	
<b>การพยาบาล พยาบาลและทีมสุขภาพ</b>	<b>1</b>
ความหมายของการพยาบาล	1
บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพยาบาล	3
ทีมสุขภาพ	9
	<i>วรรณภา ประไพพานิช</i>
<b>บทที่ 2</b>	<b>14</b>
<b>วิวัฒนาการของวิชาชีพการพยาบาล</b>	<b>14</b>
การพยาบาลสมัยศีกคำบรรพ์	14
การพยาบาลสมัยกลาง	19
การพยาบาลยุคมิสฟลอเรนซ์ ในดิงเกล	22
การก่อตั้งองค์กรวิชาชีพ	30
การพยาบาลในประเทศไทย	32
	<i>สุปานี เสนาคิสัย</i>
<b>บทที่ 3</b>	<b>42</b>
<b>สุขภาพและความเจ็บป่วย</b>	<b>42</b>
ความหมายของสุขภาพ	42
ความหมายของความเจ็บป่วย	45
ความต่อเนื่องของภาวะสุขภาพ	50
ความหมายของผู้ป่วย	52
พฤติกรรมและความต้องการของบุคคลขณะเจ็บป่วย	52
ผลกระทบจากการเจ็บป่วย	58
การพยาบาลเพื่อสนองความต้องการของบุคคลขณะเจ็บป่วย	59
	<i>มณี อภานันท์กุล</i>
<b>บทที่ 4</b>	<b>66</b>
<b>การประเมินภาวะสุขภาพ</b>	<b>66</b>
ความหมายและความสำคัญของการประเมินภาวะสุขภาพ	66
การประเมินภาวะสุขภาพแบบองค์รวม	66
ทักษะการประเมินภาวะสุขภาพ	67
กระบวนการประเมินภาวะสุขภาพแบบองค์รวม	69
การซักประวัติและตรวจร่างกาย	71
การประเมินภาวะสุขภาพด้านร่างกาย	74

	หน้า
การประเมินภาวะสุขภาพด้านจิตสังคม	86
การประเมินภาวะสุขภาพด้านจิตวิญญาณ	89
	<i>เพ็ญนภา อุ่สนธิท</i>
<b>บทที่ 5 บทบาทพยาบาลกับการสอนสุขศึกษา</b>	<b>97</b>
ความหมาย จุดมุ่งหมายของการสอนสุขศึกษา	98
ขอบเขตและผลลัพธ์ของการเรียนการสอนสุขศึกษา	99
ขั้นตอนในกระบวนการเรียนการสอนสุขศึกษา	100
	<i>สุภลักษณ์ เชยชม</i>
<b>บทที่ 6 การพยาบาลเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ</b>	<b>122</b>
การติดเชื้อ	122
วงจรของการติดเชื้อ	122
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการติดเชื้อ	126
หลักการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ	127
การแยกผู้ป่วย การล้างมือ การใช้ถุงมือ การใช้ผ้าปิดปากและจมูก การใช้แว่นตากันกระเด็น	
และการใช้หน้ากากป้องกันหน้า การใช้เสื้อคลุมและผ้ากันเปื้อน การทำลายเชื้อและทำให้	
ปราศจากเชื้อ การจัดการผ้าเปื้อน การหีบอุปกรณ์ที่ปราศจากเชื้อ การเหนี่ยาย การเปิดห่อ	
อุปกรณ์ที่ปราศจากเชื้อ	
	<i>ศิริลักษณ์ อภิวาณิชย์</i>
<b>บทที่ 7 การพยาบาลเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ</b>	<b>159</b>
อุบัติเหตุ	159
การป้องกันอุบัติเหตุ	163
การพยาบาลเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ	164
	<i>พัชรินทร์ บุญรินทร์</i>
<b>บทที่ 8 การรับ การย้าย และการจำหน่ายผู้ป่วย</b>	<b>170</b>
การรับผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล	170
ทักษะการรับผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล	
การย้ายผู้ป่วย	183
ทักษะการย้ายผู้ป่วย	
การจำหน่ายผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาล	186
ทักษะการจำหน่ายผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาล	
	<i>มณี อากานันท์กุล</i>

	หน้า
<b>บทที่ 9 การพยาบาลเพื่อสนองความต้องการด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน</b>	<b>197</b>
บทบาทพยาบาลในการช่วยเหลือกิจวัตรประจำวันในแต่ละช่วงวัน	198
การปฏิบัติกรพยาบาลเพื่อสนองความต้องการด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน:	202
การดูแลความสะอาดผิวหนัง การอาบน้ำชนิดต่างๆ การดูแลความสะอาดผิวหนังเป็นพิเศษ การนวดหรือถูหลัง การช่วยผู้ป่วยในการสวมใส่และถอดเสื้อผ้า การดูแลความสะอาดผม เล็บ ตา หู จมูก ปากและฟัน การดูแลความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก และฝีเย็บผู้ป่วยหญิงและผู้ป่วยชาย การให้หมอนนอน การดูแลเตียงนอนสำหรับผู้ป่วย การช่วยเหลือผู้ป่วยในการรับประทานอาหารหรือดื่มน้ำ การช่วยเหลือให้ผู้ป่วยและหรือพักผ่อนนอนหลับ	
แผลกดทับ	262
การป้องกันแผลกดทับ	267
<i>สุกัลกษณ์ เขยชม</i>	
<b>บทที่ 10 การพยาบาลเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ</b>	<b>272</b>
ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพ	272
กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ	273
เป้าหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพ	277
หลักการฟื้นฟูสมรรถภาพ	278
การพยาบาลเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ	279
บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทีมฟื้นฟูสมรรถภาพ	280
บทบาทหน้าที่ของพยาบาลในการฟื้นฟูสมรรถภาพ	282
การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการโดยชุมชน	283
แหล่งประโยชน์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	285
กฎหมายผู้พิการ	288
<i>สมหมาย วนะวานันต์</i>	
<b>บทที่ 11 การพยาบาลเพื่อสนองความต้องการด้านการเคลื่อนไหว</b>	<b>291</b>
องค์ประกอบของการเคลื่อนไหว	292
หลักการทรงตัว	293
การช่วยผู้ป่วยเคลื่อนไหวบนเตียง: การช่วยผู้ป่วยเลื่อนขึ้นหัวเตียง เลื่อนตัวให้นอนอยู่ริมเตียง พลิกตะแคง ยกสะโพกขึ้น ลูกนั่งบนเตียง นั่งห้อยเท้าบนเตียง ลงจากเตียงนั่งเก้าอี้ รถนั่ง รถนอน เตียงนอน	
การจัดทำนอนให้ผู้ป่วย	307
หลักปฏิบัติในการจัดทำนอน ลักษณะท่านอนชนิดต่างๆ: ท่านอนหงาย นอนหงายศีรษะสูง นอนตะแคง ตะแคงกึ่งคว่ำ ตะแคงซ้ายกึ่งคว่ำ นอนคว่ำ นอนหงายชันเข่า นอนหงายพาดเท้า บนขาหยั่ง นอนคว่ำคุกเข่า นอนศีรษะต่ำปลายเท้าสูง	

	หน้า
การออกกำลังกาย	314
ผลเสียของการไม่เคลื่อนไหว	323
<i>จินดา นันทวงษ์</i>	
<b>บทที่ 12 การพยาบาลเพื่อสนองความต้องการด้านความสบายและปลอดภัย</b>	<b>327</b>
ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี	327
ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย	329
ความปลอดภัยในโรงพยาบาล	331
การพยาบาลเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในโรงพยาบาล	332
อุปกรณ์ที่ช่วยให้ผู้ป่วยสบายและปลอดภัยขณะอยู่บนเตียง	335
<i>นันทนิจ สุทธิรักษ์</i>	
<b>บทที่ 13 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการอักเสบ</b>	<b>340</b>
การเกิดปฏิกิริยาการอักเสบ	340
อาการและอาการแสดงของผู้ป่วยที่มีอาการอักเสบ	342
การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการอักเสบ	342
การใช้ความร้อนและความเย็นเพื่อการบำบัด:	344
การประคบด้วยความร้อน การแช่กัน การแช่มือ เท้าด้วยน้ำร้อน การใช้กระเป๋าน้ำร้อน	
กระเป๋าน้ำแข็ง	
<i>อภิรชา ลำดับวงศ์</i>	
<b>บทที่ 14 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีแผล</b>	<b>356</b>
กายวิภาคและสรีรวิทยาของผิวหนัง	356
แผล	358
หลักทั่วไปเกี่ยวกับการหายของแผล	359
ปัจจัยที่มีผลต่อการหายของแผล	361
ผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจเมื่อผู้ป่วยมีแผล	363
การพยาบาลผู้ป่วยที่มีแผล:	364
การทำแผล การทำแผลชนิดแห้ง ชนิดเปียก แผลที่มีท่อระบาย การชะล้างแผล	
การตัดไหม และการดึงลวดเย็บแผล	
<i>อภิรชา ลำดับวงศ์</i>	
<b>บทที่ 15 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีไข้</b>	<b>381</b>
กระบวนการควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย	381
ไข้และกลไกการเกิดไข้	383

ผลกระทบของการมีไข้และการประเมินภาวะไข้	384
การพยาบาลผู้ป่วยที่มีไข้	385
การปฏิบัติเทคนิคการพยาบาลผู้ป่วยที่มีไข้: การวัดอุณหภูมิ ชีพจร การนับการหายใจ การวัดความดันเลือด การวัดความอืดตัวของอกซิเจนของฮีโมโกลบินจากชีพจร และ การดูแลผู้ป่วยที่มีไข้	

### วรรณภา ประไพพานิช

<b>บทที่ 16 หลักการพยาบาลในการให้ยา สารน้ำ และเลือด</b>	<b>415</b>
หนังสือคู่มือเกี่ยวกับยา	416
ชื่อยา รูปแบบของยา	417
เภสัชจลนศาสตร์	420
ปัจจัยที่มีผลต่อการออกฤทธิ์ยา	422
คำศัพท์ที่เกี่ยวกับการออกฤทธิ์ยา	423
คำสั่งการให้ยา	424
วิธีการให้ยา	428
บทบาทของพยาบาลในการให้ยาแก่ผู้ป่วย	431
การปฏิบัติเทคนิคการพยาบาลในการให้ยา: การให้ยาทางปาก การฉีดยา เข้าได้ผิวหนัง การฉีดยาอินซูลิน การฉีดยาทางกล้ามเนื้อ การฉีดยาเข้าระหว่างชั้นผิวหนัง การฉีดยา เข้าทางหลอดเลือดดำ การฉีดยาเข้าทางเข็มที่คาไว้	
ความคลาดเคลื่อนทางยา	435

### จินดา นันทวงษ์ วรรณภา ประไพพานิช

การเจาะเลือด	471
การเจาะเลือดที่ผิวหนังปลายนิ้ว การตรวจหาค่าฮีมาโตครีท การตรวจวัดระดับน้ำตาล ในเลือดด้วยเครื่องทดสอบกลูโคส การเจาะเลือดจากหลอดเลือดดำ การเจาะเลือดโดยใช้ ระบบสุญญากาศ การเจาะเลือดเพื่อเพาะหาเชื้อ	

### ศิริลักษณ์ อภิวานิชย์

การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ:	484
การต่อชุดให้สารน้ำ การเตรียมผู้ป่วย การเปลี่ยนสารน้ำขวดใหม่ การหยุดให้สารน้ำ	
การให้เลือดและการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับเลือด	500
การตรวจสอบเลือด การแทงเข็มให้เลือด การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับเลือด	

### เพ็ญนภา อุ่นสนธิ

<b>บทที่ 17 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีความเปลี่ยนแปลงระดับความรู้สึกตัว</b>	<b>521</b>
ภาวะรู้สึกตัวและสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับภาวะรู้สึกตัว	521
ภาวะไม่รู้สึกตัวและพยาธิสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับภาวะไม่รู้สึกตัว	524

	หน้า
การประเมินระดับความรู้สึกรู้ตัว	526
การประเมินอาการทางระบบประสาท	530
การพยาบาลผู้ป่วยที่มีการเปลี่ยนแปลงของระดับความรู้สึกรู้ตัว	535
<i>มณี อภานันท์กุล</i>	
<b>บทที่ 18 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการและอาการแสดงที่ผิดปกติของระบบ</b>	<b>549</b>
<b>ทางเดินหายใจ</b>	
ความหมายและลักษณะการหายใจปกติและผิดปกติ	549
การพยาบาลผู้ป่วยที่มีปัญหาเกี่ยวกับการหายใจ	553
การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการไอ อาการไอเป็นเลือด อาการสะอึก	553
<i>พัชรินทร์ บุญรินทร์</i>	
การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการดูดเสมหะ:	557
การดูดเสมหะทางปากและจมูก ผ่านท่อที่ใส่ในหลอดลมคอ ที่ใส่ผ่านทางปาก	
หรือจมูก ผ่านทางท่อหลอดลมคอ	
<i>วรรณภา ประไพพานิช</i>	
การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับออกซิเจน การใช้และการดูแลอุปกรณ์การให้ออกซิเจน	566
การให้ออกซิเจน : ทางเนซัลแคนนูลา เนซัลแคททีเตอร์ หน้ากากออกซิเจนชนิด	
ธรรมดาและชนิดมีถังเก็บออกซิเจน กล้อง และท่อหลอดลมคอ	
การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดด้วยออกซิเจน	580
<i>พัชรินทร์ บุญรินทร์</i>	
<b>บทที่ 19 การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการและอาการแสดงที่ผิดปกติของระบบ</b>	<b>584</b>
<b>ทางเดินอาหาร</b>	
เบื่ออาหาร	585
คลื่นไส้ อาเจียน	588
เรอ	592
สะอึก	592
กลืนลำบาก กลืนไม่ได้	593
ท้องอืด	595
ปวดท้อง	598
ความผิดปกติในการขับถ่ายอุจจาระ; ท้องผูก การอัดแน่นของอุจจาระ ท้องร่วง	599
การถ่ายอุจจาระเป็นเลือด กลืนอุจจาระไม่ได้	
ปฏิบัติการพยาบาลเมื่อมีความผิดปกติของระบบทางเดินอาหาร:	611

การใส่สายถึงกระเพาะอาหารหรือลำไส้ การล้างกระเพาะอาหาร การดูดสารคัดหลั่งจากกระเพาะอาหารหรือลำไส้ การคูดน้ำจากกระเพาะอาหารไปตรวจ การให้ยา อาหารทางสายให้อาหาร การให้อาหารทางหลอดเลือดดำ การสวนอุจจาระ การสวนเพื่อระบายลม การพยาบาลผู้ป่วยที่ถ่ายอุจจาระออกทางหน้าท้อง

พรรณวดี พุฒวัฒนะ

<b>บทที่ 20</b>	<b>การพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะไม่สมดุลของสารน้ำและอิเล็กโทรลัยต์</b>	<b>641</b>
	ความสำคัญของสารน้ำในร่างกาย	641
	ความหมายและหน้าที่ของสารน้ำในร่างกาย	642
	การกระจายของสารน้ำในร่างกาย	643
	ความสมดุลของสารน้ำในร่างกาย	648
	ภาวะขาดน้ำ	653
	ภาวะบวมน้ำ	656
	หลักการพยาบาลผู้ป่วยที่มีปัญหาความไม่สมดุลของสารน้ำและอิเล็กโทรลัยต์	661

ดลรัตน์ รุจิวัฒนาการ

<b>บทที่ 21</b>	<b>การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการและอาการแสดงที่ผิดปกติของระบบทางเดินปัสสาวะ</b>	<b>668</b>
	กายวิภาคและสรีรวิทยาของระบบทางเดินปัสสาวะ	668
	อาการและอาการแสดงที่ผิดปกติของผู้ป่วยระบบทางเดินปัสสาวะ	673
	การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการและอาการแสดงที่ผิดปกติของระบบทางเดินปัสสาวะ	675
	การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการสวนปัสสาวะ:	676
	การสวนปัสสาวะผู้ป่วยหญิง การสวนปัสสาวะผู้ป่วยชาย การสวนคาสายสวนปัสสาวะในผู้ป่วยหญิง การสวนคาสายสวนปัสสาวะในผู้ป่วยชาย การเอาสายสวนปัสสาวะออก การสวนล้างกระเพาะปัสสาวะด้วยระบบเปิดและต่อเนื่องตลอดเวลา การใส่ถุงยางอนามัยเพื่อระบายปัสสาวะ การเก็บปัสสาวะส่งตรวจ การตรวจหาอซีโตนหรือคีโตนบอดีและอัลบูมินในปัสสาวะ	

วรรณภา ประไพพานิช

<b>บทที่ 22</b>	<b>บทบาทของพยาบาลในการเตรียมผู้ป่วยเพื่อตรวจร่างกาย</b>	<b>702</b>
	หลักทั่วไปและบทบาทพยาบาลในการเตรียมผู้ป่วยเพื่อตรวจร่างกาย	703
	การเตรียมผู้ป่วยและการพยาบาลผู้ป่วยในการตรวจที่พบบ่อย	705
	การส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารส่วนบน ส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารส่วนล่าง การส่องกล้องหลอดคอ การส่องกล้องตรวจกระเพาะปัสสาวะ การตรวจระบบทางเดินอาหารส่วนต้น และส่วนล่างโดยใช้สารทึบรังสี การตรวจระบบทางเดินปัสสาวะ	



โดยการฉีดสารทึบรังสี การเจาะหลัง การเจาะท้อง การเจาะปอด การตัดชิ้นเนื้อตับ การตัดชิ้นเนื้อไต การบันทึกคลื่นไฟฟ้าหัวใจ การบันทึกคลื่นไฟฟ้าสมอง การบันทึกคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ การตรวจด้วยวิธีอัลตราซาวด์ การตรวจด้วยเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ การตรวจด้วยเครื่องสร้างภาพด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้า

เบญจพร จึงเกรียงไกร

<b>บทที่ 23 การพยาบาลผู้ป่วยในระยะก่อนและหลังผ่าตัด</b>	<b>738</b>
ประเภทของการผ่าตัด	738
การพยาบาลผู้ป่วยที่ผ่าตัด	740
การพยาบาลผู้ป่วยในระยะก่อนการผ่าตัด	740
การเตรียมผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดฉุกเฉิน	751
ชนิดและวิธีการให้ยาระงับความรู้สึกสำหรับผู้ป่วยผ่าตัด	751
การพยาบาลผู้ป่วยในระยะหลังผ่าตัด	754
อาการแทรกซ้อนหลังผ่าตัดและการป้องกัน	756

พิศสมัย อรทัย

<b>บทที่ 24 การพยาบาลผู้ป่วยที่เจ็บหนัก ผู้ป่วยใกล้ถึงแก่กรรม และผู้ป่วยถึงแก่กรรม</b>	<b>761</b>
ความหมายของผู้ป่วยเจ็บหนัก ผู้ป่วยใกล้ถึงแก่กรรม และผู้ป่วยถึงแก่กรรม	761
การพยาบาลผู้ป่วยใกล้ถึงแก่กรรม	764
ความหมายของการตายอย่างสมศักดิ์ศรี	766
การพยาบาลผู้ป่วยที่ถึงแก่กรรม	766
การดูแลครอบครัวผู้ป่วยที่เจ็บหนักใกล้ถึงแก่กรรม และภายหลังถึงแก่กรรม	

อภิรชา ลำดับวงศ์

<b>ภาคผนวก</b>	<b>777</b>
ศัพท์ทางการแพทย์	778
ศัพท์ที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้	783
<b>บรรณานุกรม</b>	<b>810</b>